

SToP SrnA

SToP ŽabA

SToP VidrA

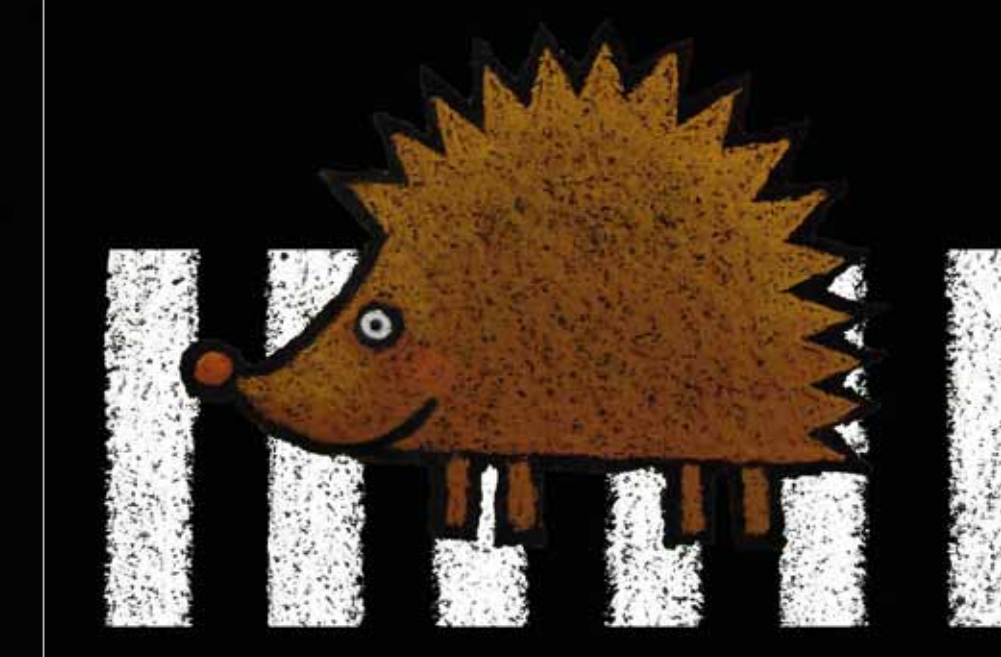
SToP SovA

SToP ZajEC

SToP Jež

Na cesti nisi sam.
**Na cesti smo
tudi živali.**

www.stopjez.lutra.si

Projekt **STOPJEŽ – Promet in živali** vodi LUTRA, Inštitut za ohranjanje naravne dediščine. Naravnani je k ozaveščanju javnosti, posebej voznikov in drugih udeležencev v prometu, k večji previdnosti v prometu in predvsem odgovornosti do divjih živali.

O publikaciji
Knjižica **Stopjež** je bila pripravljena v okviru projekta **STOPJEŽ – Promet in živali**. Zasnova in besedilo: Marjana Hönigsleid Adamič.
Ilustracije: Lila Prap.
Grafično oblikovanje: Zvone Kosovelj.
Grafična priprava in tisk: Atelje za črko in sliko, Dušan Antolin s. p.
Naklada 50.000 izvodov.
Založba: LUTRA, Inštitut za ohranjanje naravne dediščine. Ljubljana, 2012.
© Inštitut LUTRA

Projekt je podprl SKLAD ZA NEVLADNE ORGANIZACIJE v okviru slovensko-švicarskega programa sodelovanja za zmanjševanje gospodarskih in socialnih razlik v razširjeni Evropi uniji.

Ni prostora za divje živali

Človeška družba postaja vse bolj mobilna in tudi odvisna od mobilnosti. Število registriranih osebnih avtomobilov je v Sloveniji že preseгло milijon. Cestno in železniško omrežje se vse bolj gosti, zaseda vse več prostora in drobi naravni prostor na vse manjše zaplate. Divjim (prstoživečim) živalim smo močno omejili in poslabšali življenjski prostor ter presekali ustaljene stečine. Čez selitvene poti, ki so bile tam prej kot naše ceste, smo postavili za živali neprehodne prepreke. V brezmejnem pohlepu po naravnem prostoru smo brezbrizni do drugih živih bitij, s katerimi si ta prostor delimo.

Živali so prisiljene prečkati naše prometnice, ko iščejo hrano in vodo, zavetja in zimovališča, vrstnike in partnerje. Njihove možnosti, da žive pridejo čez cesto, so vse manjše. Zato vsak dan umirajo na cestah in železniških tirnicah. Srečo imajo, če je smrt trenutna. Pogosto ni tako. V strahu in bolečinah se, neopazene od mimo drvečih voznikov, mučijo še dolge ure. Osiroteli mladiči od lakote in mraza poginejo.

V stotine in tisoče, tudi desetisoče na leto se vzpenjajo številke povoženih živali samo v Sloveniji.

V statistiko se uvršča le divjad, večje živali torej, ki lahko na vozilih povzročijo gospodarsko škodo.

O »živalskem proletariatu« – ježih, vevericah, kunah, podlasicah, o dvoživkah in pticah – statistika molči. Molče umirajo tudi živali. Namesto njih govori zloženka, ki jo držite v rokah:

Na cesti nisi sam. Na cesti smo tudi živali.

POMEMBNA PRAVILA

Kako preprečim nesrečo z živaljo?

- Na podeželju, posebno v mraku in temi, **ne vozim več kot 70 km/uro**.
- Upoštevam **večjo varnostno razdaljo**, da pridobim čas za zaviranje.
- Med vožnjo sem **pozoren in pripravljen na hitro ukrepanje**.

Kako ukrepam, če trčim ob žival, jo povozim ali opazim ranjeno na cesti?

- Zapeljem na stran, vklopim vse štiri smernike, nadenem si varnostni telovnik in na primernem mestu postavim varnostni trikotnik.
- Pokličem Regijski center za obveščanje na **112**. Center o nesreči obvesti pristojno lovsko družino.
- Nesrečo z vidro sporočim na **051 622 111**.

Ježek teka, teka in se kotali ...

Tekam že in to kar hitro, tudi kotalim se, kadar se moram zviti v kroglo. Tista o jabolkih in hruškah, ki jih ježi menda nabadamo na hrbet, pa je bosa. Saj ježi nismo tovorna živinčeta! Res je, da se pred zimovanjem nekoliko okrepim, no, zredim pač, da se lažje pretolčem skozi zimo. Z nabiranjem žuželk, deževnikov, sadja in druge hrane je veliko dela in poti. Zato sem jeseni pogosto na cesti. Še pogostejši pa so tam avtomobili. Večji, močnejši in hitrejši so od ježev – in zato nevarni. Lisico moje bodice že odženejo, avtomobili pa se bodičaste krogle prav nič ne bojijo.

Na tisoče, celo desetisoče bodičarjev sploščijo avtomobili vsako leto. Najbolj varni smo ježi pozimi, ko otrpli spimo, globoko zakopani v suhem listju, in se ne ganemo nikamor. Ko nas prebudi pomladno sonce, je ježeva prva misel hrana. Kje? Prijetno topel asfalt je prava »mizica, pogrni se«. Privlači žuželke, polže in druge manjše živali, ki gredo ježu v slast. Njam! Ampak z asfaltom pridejo usodna avtomobilska kolesa ...

Kako zmanjšati število žrtev? Pamet v roke, ko v toplih pomladnih ali jesenskih nočeh drviš po asfaltu! In nogo s plina! Vožnja z več kot 70 km/uro ubija. Pomisli, da temna izboklina na cesti morda ni kamen ...

Zakaj ima zajec prekratke noge

Tudi poljski zajci moramo včasih prečkati cesto, ko gremo po nočnih opravkih. Kakšna okusna zeljna glava ali mehka detelja pač vabi iz gozda na drugo stran ceste. Pravijo, da nas dolge noge hitro neso. »Teče kot zajec! Kje pa! Najslabši avto je hitrejši. Kadar me ujame soj žarometov, se zmedem in ne vem, kam bi. Ne vidim, ali je na drugi strani ceste jarek ali koruzna njiva ali morda travnik. Zajci ne maramo žarometov. Poskušamo jim ubežati, a nas vedno znova dohitevajo. Še huje je, če luči prihrumijo tudi iz nasprotni smeri. Kam pa takrat? Mučna zadeva, ki se pogosto nesrečno konča ... Ste že slišali jokati zajca?

Kaj bi pomagalo? Še hitreje teči. Toda v tej deželi to ni mogoče. Morda pa lahko žarometi tečejo počasneje in svetijo nižje, da se zajec malo razgleda in odloči, kam bo skočil. To bi veljalo poskusiti – pa čim prej, dokler je še kje kak dolgouhec.

Sova čuku miga ...

češ, pa se vzemiva? Pa še kaj! Sove in čuki smo sicer sorodniki, toda različnih vrst. Jaz sem, denimo, mala uharica in se nikakor ne bom možila s čukom. Saj tudi če bi mi bil všeč, kje pa bi ga našla? Komaj kakega še srečam, tako hitro izginjajo z naših travnikov in sadovnjakov. Sove uharice, pegaste in lesne pa tudi čuki imamo dandanes drugačne težave.

Male uharice smo, kakor sove nasploh, nočni lovci. Letimo nizko in neslišno, da nas miške in njim podobne živali ne zaznajo. Obcestni količki, posebno oni ob avtocestah, so prav prikladna mesta za prežo. Mrežna ograja za nas ni ovira, saj imamo vendar peruti! Toda veliki tovornjaki, ki v kolonah drviijo po avtocestah, so pravcate pasti. Zračnim vrtincem za njimi se sovje peruti ne morejo upirati. Tako na avtocestah žalostno konča na stotine sov, predvsem malih uharic in lesnih sov.

Kaj bi lahko preprečilo morijo? Višje ograje in letalne pregrade, ki bi preprečile nizek let čez cesto, so utopija. Najlepše bi bilo, če ceste ne bi presekale stoletnih nižinskih gozdov, če jih ljudje ne bi speljali čez naša lovišča, če tisti količki ne bi bili tako prikladni za posedanje, če ... Toda ljudje niso dovolj modri. Modrost je za sove.

Teče mi vodica skož' toga mostiča zidanoga

Ne pravijo mi ljudje zaman vidra, kraljica voda. Čeprav sem rojena na kopnem, v zavetju obrežne vrbe, so moje kraljestvo reke, potoki, jezera in ribniki, povezani z vodnimi potmi. Neredko ljudje čeznje speljejo svoje ceste in zgradijo mostove. Tudi meni pridejo prav, a drugače. Pod mostom, na suhi brežini, si uredim oglasno tablo, kjer pustim sporočila sorodnikom, znancem pa tudi vsiljivcem. Mostovi, ki nimajo suhih brežin in ne prostora za oglase, mi niso všeč. Raje jo uberem čez cesto in tam poiščem kakšen velik kamen. Teh navad učim tudi svoje otroke, ki me pridno posnemajo.

Toda gorje! Lansko jesen, ko sta mladiča že opravila preizkušnjo v plavanju, sta mi doli pri mostu sledila čez cesto. Že sem s cestnega roba skočila pod jelšo, ko zaslišim hrumenje motorja in nato ugledam žaromete. Top udarec in nato še eden, cviljenje zavor ... Toda bilo je prepozno. Stekla sem nazaj, na cesto. Oba mladiča sta ležala v mlaki krvi in nič ju ni moglo več obuditi v življenje.

Če bi ob potoku pod mostom držala kopna pot, bi bilo vse drugače. Samo lesena polica in nekaj plavajočih plastenk pod njo zadostuje ... Pa previdnejša vožnja ob vodah.

Žabe svatbo bomo imele

Ko spomladi jug prinese prvi topel dež, pride čas žabjih svatb. Takrat oživijo noči – in predvsem asfalt. Nič se nam ne mudi čez cesto, žabam. Kar sedele bi na toplem, mokrem asfaltu in se grele po prespani zimi. Ah, kako dobro dene! Toda treba je naprej, do stare mlake onstran ceste. Tja kot vsako pomlad, leto za letom. Lahko žabi rosnici! S svojimi dolgimi kraki je v nekaj skokih tam. Toda drugim žabam, regicam in sorodnikom s krajšimi nogami gre težje.

Še huje se godi krastačam. Te ne skačejo, le počasi hodijo. Povrhu samice še tvorijo svoje oboževalce, včasih kar po več na enem samem hrbtu. Ni jim lahko. Kako naj pri tem naporu še pazijo na drveče avtomobile? Lepo bi bilo, ko bi vozniki pazili nanje in jim kdaj pa kdaj tudi kavalirsko priskočili na pomoč. Saj selitve ne trajajo večno! Po kakih dveh ali treh tednih se že razlegajo veseli zvoki iz mlak in ribnikov. Rega rega kvak! Za to pomlad je cestne morije konec. Jeseni, ko se žabe vračajo v svoja prezimovališča, pa spet popazite na cestah.

Srnica mala je priskakljala in pokazala ušeska je dva ...

Ko zagledate mojo mamo, tudi jaz nisem daleč. Le moji uhlji ne štrlijo iz pšenice, ker sem še premajhen. Zato vidite samo mamo – ali pa še te ne, ker je poleti prav enake barve kot zrela pšenica. In pšenična njiva ponekod sega prav do ceste, kar je nevarno. Kot bi trenil, je mama pred avtom – in jaz za njo ...

Lovci pravijo, da je srnjadi pri nas veliko. Tudi ljudi je veliko. In vse preveč avtomobilov. Zato na cestah umre vse več srnjadi in to kljub temu, da smo srne upodobljene na prometnem znaku! Seveda znak opozarja voznike, kar ne pomaga veliko. Bolje bi bilo, ko bi opozarjal nas. Toda srne ne poznamo prometnih znakov. Le vohamo, poslušamo in opazujemo.

Tudi železniška proga je za srne nevarna. Ob progi ni opozoril o prehodih divjih živali. Saj pa tudi ne bi pomagalo, ker vlak težko zavira. Pomagala pa bi z ograjo zavarovana železniška proga. Vendar ljudje pravijo, da je to predrago.

Tudi naša življenja so draga. Za nas tudi dragocena. Videl sem, kako je avto zbil srno. Dolgo se je mučila na cesti in potem umrla. Voznik pa se ni zmenil zanjo. Le pridušal se je, naj vrag pocitra vse srne in lovce. In to samo zato, ker je imel malo poškodovan blatnik. Če bi bila žrtev moja mama, me zdaj ne bi bilo več. Umrl bi od lakote ali pa bi me odnesla lisica.